

Stationsgebied Haren (gemeente Haren) Een Archeologisch Bureauonderzoek

Administratieve gegevens

provincie:	Groningen
gemeente:	Haren
plaats:	Haren
toponiem:	Stationsgebied
bevoegd gezag:	gemeente Haren
opdrachtgever:	gemeente Haren
uiterste coördinaten:	noord 237.289/577.221 oost 237.423/577.121 zuid 237.370/576.936 west 237.199/577.059
kaartblad:	7D
CIS-code:	37594
onderzoeksnummer:	
beheer documentatie	Libau, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, gemeente Haren en E-depot
uitvoerder:	Libau
auteur	M. de Jong MA
autorisatie	drs. J. Molema
telefoon:	050-3126545
fax:	050-3123362
e-mail:	info@libau.nl

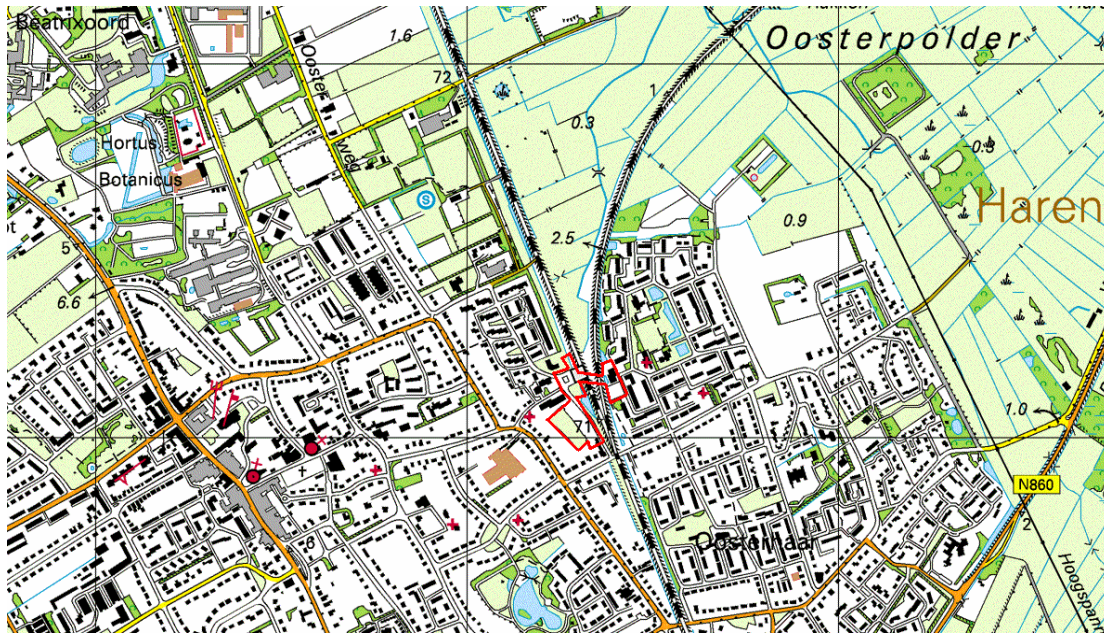

Stationsgebied, Haren (gemeente Haren)

Een Archeologisch Bureauonderzoek

Planvoornemen

In opdracht van de gemeente Haren, vertegenwoordigd door de heer J. ten Hoor, is een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd voor het stationsgebied te Haren in de gemeente Haren (zie figuur 1). De aanleiding voor het onderzoek zijn voorgenomen bodemingrepen waaronder de aanleg van een fietsers- en voetgangerstunnel. Het gebied waar werkzaamheden zullen gaan plaatsvinden wordt hieronder verder aangeduid als plangebied.

Figuur 1: Plangebied stationsgebied te Haren. Het plangebied is rood omlijnd. (Topografische Atlas Groningen)

Informatie

Haren is gelegen op de Hondsrug, vanouds de verbindingroute van de zandgronden naar het kleigebied in het noorden. De kern van het huidige dorp ontstond in de middeleeuwen.

Op de fysisch geografische kaart is het plangebied niet gekarteerd in verband met de bebouwing (zie bijlage: Uitsnede fysisch geografische kaart). Gezien de omgeving zal de ondergrond aan de westzijde van het plangebied bestaan uit een dekzandvlakte (code: Nv2), ten oosten daarvan ligt een ontgonnen veenvlakte met meer dan 40 cm veen en een kleidek van 15-40 cm (code: mOv2). Vanuit het plangebied naar het noorden toe staat een beek of kreek aangegeven. Ook op de bodemkaart is het plangebied niet gekarteerd. Gelet op de omringende bodemsoorten ligt het plangebied op een strook koopveengronden op zeggeveen, rietzeggeveen of (mesotroof) broekveen (code: hVc). Op het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN) is te zien dat het plangebied relatief laaggelegen is (zie figuur 2).

Zowel de fysisch geografische kaart als de bodemkaart geven aan dat het plangebied een nat gebied of (klein) stroomdal omvat. Waarschijnlijk was het gebied al in de prehistorie te nat voor bewoning. Beekdalen zijn vanuit archeologisch oogpunt interessant in verband met het gebruik van het water door de mens (zie bijvoorbeeld Rensink et al., 2008).

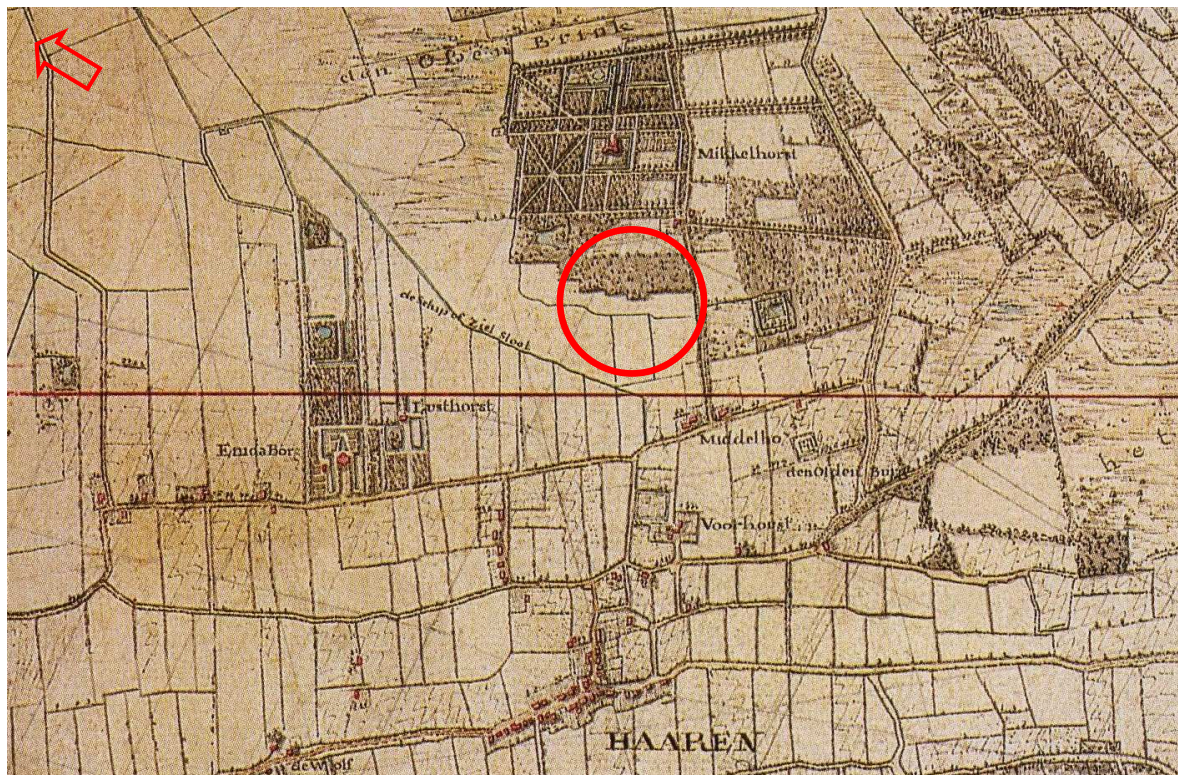
Het plangebied is niet geregistreerd op de Archeologische Monumentenkaart (AMK) noch zijn van het terrein archeologische waarnemingen bekend (geen waarnemingen geregistreerd in de archeologische database ARCHIS). In de omgeving van het plangebied komen enkele AMK-terreinen en waarnemingen voor. Het betreft het middeleeuwse kerkterrein van Haren en twee versterkte huizen; ten noordwesten van het plangebied ligt de Emdaborg en ten oosten de Middelhorst, ook wel Mikkellhorst genoemd. De waarnemingen uit de omgeving van het plangebied dateren uit de Romeinse periode, middeleeuwen en nieuwe tijd.

In de Hottinger-atlas uit 1773-1794 (zie figuur 3) en op het kadastrale minuutplan (zie bijlage: Kadastrale minuut Haren, sectie C, blad 3) uit het begin van de 19^e eeuw is het plangebied onbebouwd (watwaswaar.nl). Door het plangebied stroomt de kreek die ook op de fysisch geografische kaart nog gedeeltelijk is aangegeven. Rondom het plangebied komen meerdere villa's met landschapstuinen voor; waarvan de Middelhorst het meest uitgebreide complex is. De atlas van Huguenin uit 1819-1829 geeft hetzelfde beeld. In de historische topografische atlas van 1851-1855 (kartering in 1853) is de spoorlijn inmiddels weergegeven maar waarschijnlijk nog niet aangelegd. Ook op de Bonnekaart uit het begin van de 20^e eeuw (zie bijlage: Projectie van de huidige situatie op de Bonnekaart) is het plangebied nog niet bebouwd met uitzondering van de spoorlijn.

Figuur 2: Hoogteverschillen in het plangebied en omgeving (www.ahn.nl)

Figuur 3: Het plangebied en omgeving in de 18^e eeuw (Hottinger-atlas). De locatie van het plangebied is omcirkeld.

Overweging en advies

Het plangebied maakt geen deel uit van een AMK-terrein, ook zijn ter plaatse geen archeologische waarnemingen gedaan. Het gebied was zeer waarschijnlijk in de prehistorie al te nat voor bewoning. Derhalve wordt archeologisch vervolgonderzoek niet noodzakelijk geacht. Mochten onverhoopt toch archeologische resten worden aangetroffen dan geldt krachtens de monumentenwet een meldingsplicht*.

Bijlagen:

- Uitsnede fysisch geografische kaart;
- Kaart archeologie;
- Kadastrale minuut: detail plangebied;
- Projectie van de huidige topografie op de Bonnekaart.

* Vondsten dienen zo spoedig mogelijk te worden gemeld bij de minister (Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed).

Appendix 1

Geraadpleegde literatuur, bronnen en kaarten

Actueel Hoogtebestand Nederland (www.ahn.nl)

ANWB, 2004. *Topografische Atlas Groningen 1:25.000*. ANWB bv, Den Haag, pagina 15

Archeologische Monumentenkaart (AMK) van de provincie Groningen

Archeologisch Informatie Systeem (ARCHIS) van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.

Cultuurhistorische Waardenkaart Groningen. Provincie Groningen 2004.

Grote Historische topografische Atlas Groningen ± 1900 – 1930, schaal 1: 25000. Uitgeverij Nieuwland, 2006. Tilburg.

Grote Historische Atlas van Nederland, 1: 50000. Deel 2: Noord-Nederland 1851 – 1851. Wolters-Noordhoff Atlasproducties, 1990. Groningen.

Kwaliteitsnorm voor de Nederlandse Archeologie (KNA) versie 3.1. College voor de Archeologische Kwaliteit (www.sikb.nl)

Luchtfoto's Google Earth.

Minuutplans uit het begin van de negentiende eeuw (www.watwaswaar.nl)

Schroor, M. & J. Meijering, 2007. *Golden Raand. Landschappen van Groningen*. In boekvorm uitgevers bv., Assen.

Snijders, F.L., 1985. *Fysische geografie in de provincie Groningen*. Milieu- en landschapsonderzoek Provinciaal Planologische Dienst. Groningen.

Stiboka, 1985. *Bodemkaart van Nederland, schaal 1: 50.000. Blad 7 West Groningen Uitgave 1973* Stiboka, Wageningen (Toelichting gepubliceerd in 1986; kaartopname door A.E. Clingeborg et al.).

Rensink, E. (red.), 2008. *Archeologie en beekdalen. Schatkamers van het verleden*. Uitgeverij Matrijs, Utrecht.

Versfelt, H.J. & M. Schroor, 2005. *De atlas van Huguenin; militair-topografische kaarten van Noord-Nederland, 1819-1829*. Heveskes Uitgevers, Groningen/Veendam.

Appendix 2

Archeologische periodes

paleolithicum

paleolithicum vroeg
paleolithicum midden
paleolithicum laat
 paleolithicum laat A
 paleolithicum laat B

tot 8800 v.Chr.

tot 300000 C14
300000 – 35000 C14
35000 C14 - 8800 v.Chr.
35000 - 18000 C14
18000 C14 -8800 v.Chr.

mesolithicum

mesolithicum vroeg
mesolithicum midden
mesolithicum laat

8800 - 4900 v.Chr.

8800 - 7100 v.Chr.
7100 - 6450 v.Chr.
6450 -4900 v.Chr.

neolithicum

neolithicum vroeg
 neolithicum vroeg A
 neolithicum vroeg B
neolithicum midden
 neolithicum midden A
 neolithicum midden B
neolithicum laat
 neolithicum laat A
 neolithicum laat B

5300 - 2000 v.Chr.

5300 - 4200 v.Chr.
5300 - 4900 v.Chr.
4900 - 4200 v.Chr.
4200 - 2850 v.Chr.
4200 - 3400 v.Chr.
3400 - 2850 v.Chr.
2850 - 2000 v.Chr.
2850 - 2450 v.Chr.
2450 - 2000 v.Chr.

bronstijd

bronstijd vroeg
bronstijd midden
 bronstijd midden A
 bronstijd midden B
bronstijd laat

2000 - 800 v.Chr.

2000 - 1800 v.Chr.
1800 - 1100 v.Chr.
1800 - 1500 v.Chr.
1500 - 1100 v.Chr.
1100 - 800 v.Chr.

ijzertijd

ijzertijd vroeg
ijzertijd midden
ijzertijd laat

800 - 12 v.Chr.

800 - 500 v.Chr.
500 - 250 v.Chr.
250 - 12 v.Chr.

Romeinse tijd

Romeinse tijd vroeg
 Romeinse tijd vroeg A
 Romeinse tijd vroeg B
Romeinse tijd midden
 Romeinse tijd midden A
 Romeinse tijd midden B
Romeinse tijd laat
 Romeinse tijd laat A
 Romeinse tijd laat B

12 v.Chr. - 450 n.Chr.

12 v.Chr. - 70 n.Chr.
12 v.Chr. - 25 n.Chr.
25 - 70 n.Chr.
70 - 270 n.Chr.
70 - 150 n.Chr.
150 - 270 n.Chr.
270 - 450 n.Chr.
270 - 350 n.Chr.
350 - 450 n.Chr.

middeleeuwen

middeleeuwen vroeg
 middeleeuwen vroeg A
 middeleeuwen vroeg B
 middeleeuwen vroeg C
 middeleeuwen vroeg D
middeleeuwen laat
 middeleeuwen laat A
 middeleeuwen laat B

450 - 1500 n.Chr.

450 - 1050 n.Chr.
450 - 525 n.Chr.
525 - 725 n.Chr.
725 - 900 n.Chr.
900 - 1050 n.Chr.
1050 - 1500 n.Chr.
1050 - 1250 n.Chr.
1250 - 1500 n.Chr.

nieuwe tijd

nieuwe tijd A
nieuwe tijd B
nieuwe tijd C

1500 – heden

1500 - 1650 n.Chr.
1650 - 1850 n.Chr.
1850 – heden

Legenda

WAARNEMINGEN

●

MONUMENTEN

archeologische waarde

hoge archeologische

zeer hoge archeologische

zeer hoge arch waarde

BODEM ((c)Alterra)

HUIZEN

TOP10 ((c)TDN)

bebouwd gebied

doorgaande wegen

bos

bouwland

weiland

boomgaard/kwekerij

heide

zand

begraafplaats

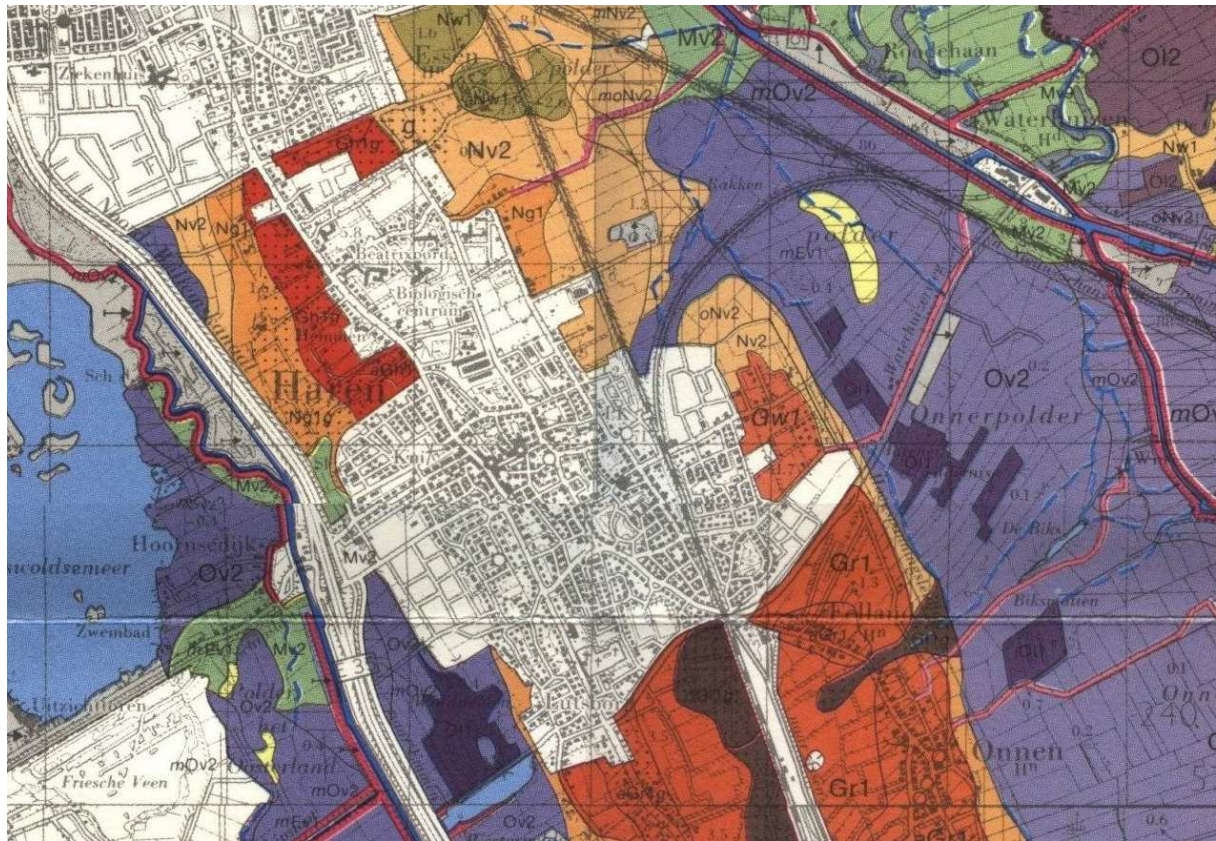
water

overig bodemgebruik

0

Projectie van de huidige situatie op de Bonnekaart: omgeving station Haren